

ปัญหาโครงสร้างและนโยบาย การค้าต่างประเทศของไทย

สมนึก แดงเจริญ

1. คำนำ

นับตั้งแต่ปี 2496 เป็นต้นมา ไทยมีมูลค่าการค้าขายตุนย์ กล่าวคือ มีมูลค่าของสินค้าออกน้อยกว่ามูลค่าของสินค้าเข้าทุกปีโดยตลอด ดังปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 1 นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ว่าภาวะดังกล่าวจะยังคงดำเนินต่อไปอีกในระยะเวลาอันยาวนานในอนาคต ถึงแม้ว่าจะมีภาวะการค้าขายตุนย์เกิดขึ้นมาเป็นเวลาหลายปี แต่ภาวะดังกล่าวยังไม่เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เนื่องจากไทยยังคงมีเงินสำรองระหว่างประเทศ (International reserves) ในมูลค่าที่สูงพอเงินดังกล่าวได้รับจากการส่งออกและกิจกรรมอื่น ๆ มีมูลค่าสูงกว่าการใช้จ่าย แต่ในปัจจุบันนี้กล่าวได้ว่า ภาวะการค้าขายตุนย์การค้าได้เริ่มเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากภาวะการค้าขายตุนย์ดังกล่าว ทำให้เกิดความกดดันต่อฐานะของดุลย์การชำระเงินและเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่ กล่าวคือ การชำระเงินเริ่มขาดดุลย์เป็นมูลค่าสูง รวมทั้งเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่สามารถใช้ในการสั่งสินค้าเข้าได้ในลักษณะที่น้อยลง ดังปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 2 ภาวะดุลย์การชำระเงินอ่อนแอ และการมีเงินสำรองระหว่างประเทศมูลค่าต่ำ¹ เป็นสาเหตุให้รัฐบาลของหลายประเทศ ต้องหันมาพิจารณาและปรับนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหานี้อย่างกว้างขวาง ไทยก็ตกอยู่ในฐานะดังกล่าวเช่นกัน

ภาวะการค้าขายตุนย์ทำให้ไทยสามารถใช้ทรัพยากรที่แท้จริง (Real resources) ของต่างประเทศได้ ทรัพยากรดังกล่าวประกอบด้วย² สินค้าบริโภค สินค้าวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ

ดิบ สินค้านำประเภททุน และสินค้านำประเภทน้ำมัน ทรัพยากรดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญรวม 2 ประการ คือ (1) เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน และ (2) เพื่อใช้ในการลงทุนทำการผลิตสินค้าบริโภค รวมทั้งเพิ่มการสะสมทุน (Capital formation) ภาวะการค้าขาดดุลย์ของไทยจึงไม่จำเป็นต้องหันไปใช้วิธีการจำกัดการสั่งสินค้าเข้า ซึ่งผิดกับประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งเกิดภาวะที่เรียกว่าการค้าขาดดุลย์ ทำให้จำเป็นต้องจำกัดการสั่งสินค้าเข้าเนื่องจากขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ

ในอดีตไทยซึ่งสามารถใช้ทรัพยากรที่แท้จริงเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วได้ โดยการใช้ทรัพยากรที่แท้จริงในลักษณะเกินความสามารถในการชดเชยทรัพยากรที่ไทยมีอยู่มาทำการผลิตสินค้าและบริการเพื่อใช้ในการยกมาตรฐานการครองชีพของประชากร และเพื่อใช้ในการลงทุน การใช้ทรัพยากรที่แท้จริงในลักษณะที่เกินความสามารถทางด้านการเงินดังกล่าว กระทำได้โดยการขาดดุลย์การชำระเงิน การลดลงของเงินสำรองระหว่างประเทศ รวมทั้งทางการไทยยังได้ใช้ความพยายามในการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศอยู่เป็นระยะ ๆ³

นักเศรษฐศาสตร์ของไทยบางคน มีความเห็นว่าการขาดดุลย์การชำระเงิน การลดลงของเงินสำรองระหว่างประเทศ รวมทั้งการมีหนี้สินต่างประเทศเพิ่มขึ้นดังกล่าว เป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่แท้จริงเกินกว่ากำลังทรัพยากรที่ไทยมีอยู่ (Resource gap) แต่อย่างไรก็ตาม โดยแท้จริงแล้วไทยยังคงมีทรัพยากรที่แท้จริงประเภทต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก หากแต่ยังมีได้ทำการสำรวจ ชุคค้น และนำเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจากขาดความชำนาญ ไม่อยากเสียค่าใช้จ่ายไปทำการสำรวจและชุคค้น รวมทั้งความรู้และความสามารถทางด้านเทคโนโลยียังไม่ก้าวหน้าพอ เป็นเหตุให้ทรัพยากรที่แท้จริงยังมีได้ถูกนำเอามาใช้ โดยในขณะเดียวกันนี้ ก็มีการนำเอาทรัพยากรที่แท้จริงของต่างประเทศมาใช้โดยวิธีการอาศัยการค้าการลงทุนและการกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถจะทำได้โดยง่าย

การวิเคราะห์เกี่ยวกับปริมาณของทรัพยากรที่มีอยู่ในขณะใดขณะหนึ่ง จำเป็นต้องพิจารณาและให้ความสำคัญของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี (Technological progress) ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณของทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับระดับ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความก้าวหน้าดังกล่าวทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่ใช้ได้หลายทาง แทนที่จะใช้ในลักษณะจำกัด ถึงแม้ว่าปริมาณของทรัพยากรดังกล่าวจะมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเปิดโอกาสให้มีการค้นหาวิธีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถทำการขุดค้นทรัพยากรใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ความจำกัดของทรัพยากรจึงไม่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาประเทศอีกต่อไป นักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ยอมรับกันว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ฐานของทรัพยากร (Resource base) ขยายตัวเพิ่มขึ้นได้

กรณีของไทยซึ่งประสบปัญหาการขาดดุลย์ชำระเงิน และเงินสำรองระหว่างประเทศลดลง รวมทั้งมีหนี้สินต่างประเทศเพิ่มขึ้น จึงมีใช้ปัญหาทางด้านความขาดแคลนทรัพยากรที่แท้จริงแต่ประการใด หากแต่เป็นปัญหาทางด้านการเงินเป็นหนี้สินทางการเงินแก่ต่างประเทศ ซึ่งเกิดจากการที่ไทยนำเอาทรัพยากรที่แท้จริงของต่างประเทศมาใช้ เพื่อยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน และเพื่อการลงทุนในการพัฒนาประเทศ การนำทรัพยากรที่แท้จริงจากต่างประเทศมาใช้ ร่วมกับทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศไทย ทำให้มีการสะสมทุน (Capital formation) เพิ่มขึ้น และผลิตภาพ (Productivity) ของทรัพยากรประเภทอื่นๆ ที่มีอยู่เพิ่มขึ้น จึงเป็นทางเลือกในการพัฒนาประเทศเพียงทางเดียวที่ไทยสามารถเลือกได้ การเป็นหนี้สินต่างประเทศทางด้านการเงิน เกิดจากนโยบายทางด้านการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ เพื่อให้เกิดผลดีทางด้านการค้าระหว่างประเทศ การขาดความเหมาะสมในการกำหนดนโยบาย และปัญหาเกี่ยวกับขีดความสามารถในการบริหารค่า นับว่าเป็นสาเหตุของปัญหาดังกล่าว

2. ปัญหาทางด้านการค้าระหว่างประเทศ

ปัญหาด้านนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ (1) ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ และ (2) ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดการค้ากับต่างประเทศ

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิต โครงสร้างการผลิตภายในประเทศ กำหนดโดยความเหมาะสมทางด้านปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ ความ

รู้ และความสามารถทางด้านเทคโนโลยี ระดับความชำนาญของแรงงาน และสภาพของดินฟ้าอากาศ ผลผลิตจากสาขาเกษตรเป็นส่วนสำคัญของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (Gross Domestic Product) การผลิตสาขาอุตสาหกรรมและสาขาอื่น ๆ ยังมีความสำคัญต่ำกว่าสาขาเกษตร ดังปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 3

ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการผลิตได้แก่ การผลิตที่สำคัญมาจากสาขาเกษตรซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยสภาพของดินฟ้าอากาศ การผลิตมีลักษณะจำกัดไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้ในระยะสั้นและระยะกลาง ปริมาณและคุณภาพของการผลิตส่วนใหญ่ยังมีลักษณะไม่แน่นอน⁶ การขาดความยืดหยุ่นทางด้านการผลิตก็เป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของโครงสร้างการผลิต โครงสร้างได้แก่ระบบความสัมพันธ์ต่อเนื่องระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งรวมกันเป็นระบบ⁷ ความสำคัญขององค์ประกอบดังกล่าวเป็นปัจจัยในการกำหนดขีดความสามารถ ในการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจโดยรวม มีสาเหตุหลายประการที่โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป มีลักษณะขาดความยืดหยุ่นได้แก่การขาดความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ในลักษณะที่เหมาะสม การปรับตัวดังกล่าวกระทำได้อาจต้องเสียเวลาไปเป็นอันมาก ทรัพยากรประเภทต่างๆ ที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยมีอยู่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายนำเอาไปใช้แทนกันได้โดยง่ายและภายในระยะเวลาอันเหมาะสม⁸ ระบบเศรษฐกิจที่อาศัยกลไกราคา (Price mechanism) เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจึงไม่สามารถกระทำได้ด้วยอย่างที่สามารถเห็นได้โดยง่ายก็ได้แก่ในกรณีที่ข้าวราคาดี ระบบเศรษฐกิจก็ควรจะผลิตข้าวเพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการของตลาด ในทางตรงกันข้าม ถ้าราคาข้าวตกต่ำลงก็ควรจะลดปริมาณการผลิตข้าวโดยการเคลื่อนย้ายทรัพยากรออกไปทำการผลิตสินค้าอื่น ๆ แทนได้ อัตราการเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 4

ลักษณะของโครงสร้างการผลิตภายในประเทศที่เป็นอยู่ดังกล่าว จึงเกิดปัญหาคือ เป็นอันมาก ภายหลังที่ระบบเศรษฐกิจได้เปิดกว้างขวางยิ่งขึ้นในแง่ของการค้าระหว่างประเทศ

การเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อ และราคาในตลาดโลก รวมทั้งการเปลี่ยนทางด้านปริมาณการผลิต ราคาและปริมาณซื้อภายในประเทศ จึงเกิดผลกระทบต่อประเทศไทยเป็นอันมาก

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดการค้ากับต่างประเทศ ปัญหาต้นนี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ (1) สาเหตุเกี่ยวกับลักษณะการเปิดของระบบเศรษฐกิจ (2) สาเหตุเกี่ยวกับสินค้าออกและสินค้าเข้า และ (3) สาเหตุเกี่ยวกับนโยบายการค้าของต่างประเทศ

2.2.1 ลักษณะของการเปิดของระบบเศรษฐกิจ การเปิดการค้าระหว่างระบบเศรษฐกิจของไทยกับระบบเศรษฐกิจโลก เป็นการค้าระหว่างระบบเศรษฐกิจเล็กและระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่า การส่งออกของไทยซึ่งถึงแม้ว่าจะมีปริมาณมากเมื่อเปรียบเทียบกับการผลิตภายในประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็มีปริมาณเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณที่ค้าขายกันในตลาดโลก ด้านการนำเข้าถึงแม้ว่าจะมีปริมาณมากในแง่ของไทย แต่ก็เป็นปริมาณเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณที่ค้าขายกันในตลาดโลก การส่งออกและการนำเข้าของไทยจึงอยู่ใต้อิทธิพลของราคาในตลาดโลก การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าประเภทต่างๆ ในตลาดโลก จึงเกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของไทยอย่างกว้างขวาง ความสำคัญของปริมาณการค้าระหว่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 5

2.2.2 สินค้าออกและสินค้าเข้า ลักษณะของสินค้าออกและสินค้าเข้านั้นนับว่าเป็นปัจจัยสร้างปัญหาทางด้านการค้าระหว่างประเทศให้แก่ไทย กล่าวคือ สินค้าออกประมาณร้อยละ 75-80 ได้แก่สินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐม (Primary Product) นอกจากนี้เป็นสินค้าประเภทแปรรูปหรือประเภทอุตสาหกรรม สินค้าประเภทแรกมีปัญหาทั้งทางด้านราคาและความไม่แน่นอนของปริมาณการผลิตและการส่งออก มูลค่าของสินค้าออกที่สำคัญๆ ปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 6 และตารางที่ 7

ด้านสินค้าเข้านั้น ได้มีการจำแนกโครงสร้างของสินค้าเข้าตามลักษณะทางเศรษฐกิจ (Economic classification) ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) สินค้าบริโภค (2) สินค้าวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ (3) สินค้าประเภททุน และ (4) สินค้าประเภทน้ำมัน

สินค้าเข้าทั้ง 4 ประเภท ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางตำแหน่งโครงสร้าง⁹ ในระหว่างปี 2502-2519 กล่าวคือ สินค้าบริโภคลดความสำคัญลง ส่วนสินค้าประเภทวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ สินค้าประเภททุนและน้ำมันมีสัดส่วนในการนำเข้าทั้งหมดเพิ่มขึ้น สินค้าประเภทวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ สินค้าประเภททุนและน้ำมันนับได้ว่าการพึ่งการนำเข้าสูง (High import dependency) สินค้าทั้งสามประเภทหลังกล่าวรวมกันแล้วเกินกว่าร้อยละ 70 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งสิ้น รวมทั้งเป็นสินค้าที่นับได้ว่าจำเป็นแก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ โครงสร้างของการนำเข้าแยกตามลักษณะทางเศรษฐกิจปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 8

2.2.3 นโยบายการค้าของต่างประเทศ ในระยะหลังๆนี้ประเทศที่พัฒนาแล้วได้หันมาใช้นโยบายการค้าที่ส่งผลกระทบต่อส่งออกและการนำเข้าของไทยมากขึ้น เช่น มีการกีดกัน การปกป้อง การควบคุมมาตรฐานการใช้นโยบายเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนบางระบบ นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมซึ่งส่งผลกระทบต่อไทยได้ เช่น ภาวะเงินเฟ้อในประเทศอุตสาหกรรม การใช้นโยบายทางด้านการค้าระหว่างประเทศ และสภาพแวดล้อมดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อทางการค้าของไทยอย่างกว้างขวาง

3. มาตรการแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

มาตรการหลายด้านที่เสนอแนะให้นำมาพิจารณาใช้เพื่อแก้ไขปัญหามีลักษณะเป็นมาตรการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ แต่เป็นมาตรการที่สามารถบรรเทาความรุนแรงของปัญหาลงได้บ้างเท่านั้น มาตรการประเภทหนึ่งเป็นมาตรการระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นมาตรการที่จำต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างประเทศ การทำข้อตกลงและมีการปฏิบัติตามข้อตกลง ประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมในข้อตกลงจะต้องมีวินัยในการปฏิบัติตามข้อตกลง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วนับว่าเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้ เนื่องจากหลายประเทศก็พยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาผลประโยชน์ของตน การรักษาผลประโยชน์ในทำนองนี้จึงเกิดการปล่อยปละละเลยผลประโยชน์ของส่วนรวม ความเสียหายแลปัญหาต่างๆ ก็จะยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

มาตรการอีกประเภทหนึ่ง เป็นมาตรการภายในประเทศ เป็นมาตรการที่ใช้แก้ไขปัญหอันเกิดจากการเปิดการค้าติดต่อกับชายกับต่างประเทศ รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าออกและ

สินค้าเข้า เป็นมาตรการระยะสั้นเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความไม่ไหวตัวขึ้นลงของระดับราคาภายในประเทศ ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายด้านในต่างประเทศ โดยนำเอามาตรการดังกล่าวมาใช้กับสินค้าออกและสินค้าเข้า ส่วนมาตรการภายในประเทศอีกประเภทหนึ่งเป็นมาตรการระยะยาว เพื่อทำการเร่งรัดการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณการส่งออก แต่การส่งออกก็ยังคงขยายตัวต่ำกว่าการนำเข้าเป็นอันมาก มาตรการในระยะยาวที่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ โดยเพิ่มการผลิตสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่จะทำให้ไทยได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น จึงเป็นมาตรการที่ควรจะได้รับ ความสนใจ

3.1 การร่วมมือกับต่างประเทศ

3.1.1 การร่วมมือนอกกลุ่ม นับตั้งแต่ปี 2510 เป็นต้นมา ไทยได้สังกัดกลุ่มทางเศรษฐกิจ อันได้แก่กลุ่มอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN) ประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนี้ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย นอกเหนือไปจากการขยายปริมาณการค้าภายในกลุ่มเดียวกันแล้ว ไทยยังสามารถขยายปริมาณการค้ากับประเทศต่าง ๆ ที่อยู่นอกกลุ่มได้อีกด้วย โดยอาศัยข้อตกลงและแผนการร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาตรการเพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศเป็นการร่วมมือกันระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศที่พัฒนาแล้ว และระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนาด้วยกัน ได้แก่ การดำเนินการทั้งในแง่ประเทศต่อประเทศ และในรูปของกลุ่มประเทศโดยการพิจารณาและหาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางด้านการค้าระหว่างประเทศ มี การให้สิทธิพิเศษด้านภาษีศุลกากร การลดหย่อนอากรขาเข้า การยกเว้นอากรขาเข้า ซึ่งมีทั้งเป็นการให้ฝ่ายเดียวและการให้หลายฝ่าย

ในการประชุมเกี่ยวกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและพิกัดศุลกากร (General Agreements on Tariffs and Trade : GATT) เมื่อปี 2501 ที่ประชุมได้เสนอแนะว่าประเทศที่พัฒนาแล้วควรเลิกให้การปกป้อง (Protection) แก่อุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยวิธีกีดกันการนำเข้าสินค้าประเภทอุตสาหกรรมและกึ่งอุตสาหกรรม ซึ่งผลิตโดยประเทศที่กำลังพัฒนา ในระยะต่อมาประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรป (European Economic Community : EEC) ก็ได้

เสนอให้ที่ประชุมดังกล่าวรับหลักการในการให้ความช่วยเหลือว่า ควรเป็นไปในรูปของการให้สิทธิพิเศษแก่สินค้าประเภทอุตสาหกรรมและกิ่งอุตสาหกรรมที่ผลิตและส่งออกโดยประเทศที่กำลังพัฒนา คณะกรรมการดำเนินการประชุมเกี่ยวกับการค้าและการพัฒนาของสหประชาชาติ (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) ได้จัดให้มีการประชุมครั้งแรกและครั้งที่สองขึ้นในปี 2507 และ 2511 ณ กรุงเจนีวาและนิวเดลี โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้ตกลงกันให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาด้านการส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาษีศุลกากร ความช่วยเหลือดังกล่าวจึงได้ก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างขึ้นในปี 2513 เป็นต้นมา

การให้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรทั่วไป (Generalized Systems of Preferences : GSP) ตามระบบของ UNCTAD จึงได้ถือกำเนิดจากการประชุมดังกล่าว โดยประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรปได้เริ่มใช้สิทธิพิเศษดังกล่าวเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2514 แต่มีข้อสังเกตว่า การให้สิทธิพิเศษดังกล่าวเป็นการให้แก่สินค้าประเภทอุตสาหกรรม และกิ่งอุตสาหกรรมมากกว่าสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐม ซึ่งแสดงได้จากการยกเว้นอากรขาเข้าทั้งหมดแก่สินค้าประเภทแรก ส่วนสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐมเพียงแต่ได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้าจากอัตราปกติเท่านั้น¹⁰ ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ให้สิทธิพิเศษดังกล่าวมีจำนวน 20 ประเทศ ได้แก่ เยอรมันตะวันตก เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก ฝรั่งเศส อิตาลี เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร นอร์เวย์ สวีเดน ฟินแลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น บุลกาเรีย เช็กโกสโลวาเกีย ฮังการี โซเวียตรัฐเซีย และ คานาดา ในขณะที่เดียวกันกับที่ประเทศที่กำลังพัฒนาได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าวจำนวนเกินกว่าหนึ่งร้อยประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับสิทธิพิเศษจากประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวน 16 ประเทศ ยกเว้นเพียง 4 ประเทศ ได้แก่ บุลกาเรีย เช็กโกสโลวาเกีย ฮังการี และโซเวียตรัฐเซีย

การร่วมมือนอกกลุ่มดังกล่าวแล้ว นับว่ามีลักษณะที่กว้างขวาง ไทยมีทางได้รับประโยชน์ แต่ก็จะต้องมีการปรับปรุงการประสานงานและการบริหารงานด้านต่าง ๆ ภายในประเทศให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปริมาณการค้าของกลุ่มอาเซียนกับกลุ่มอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอก ปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 9

3.1.2 การร่วมมือภายในกลุ่ม เนื่องจากไทยเป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียน ดังได้กล่าวมาแล้ว การร่วมมือภายในกลุ่มอาเซียนทางด้านการขยายปริมาณการค้าระหว่างประเทศ จึงเป็นประโยชน์แก่ไทยโดยตรง อาเซียนเป็นกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีวัตถุประสงค์ทางด้านการใช้ความพยายามที่จะขยายปริมาณการค้าระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขยายการค้าสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐม สินค้าแปรรูปหรือสินค้าประเภทอุตสาหกรรม

การร่วมมือกันทางด้านการขยายการค้าและด้านอื่นๆ ได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวาง เช่น การร่วมมือกันจัดตั้งศูนย์แสดงสินค้าอาเซียนขึ้นที่กรุงเทพมหานคร การร่วมมือกันเจรจา กับประชาคมเศรษฐกิจแห่งยุโรปเพื่อขยายการค้าของกลุ่มอาเซียนไปสู่ตลาดยุโรป การเจรจา การค้ากับหลายฝ่าย การร่วมมือกันส่งเสริมการท่องเที่ยว การร่วมมือกันผลักดันกันเรียกร้องให้ ญี่ปุ่นพิจารณาลดการผลิตรายเทียมเพื่อส่งออกให้น้อยลง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเสียหายต่อการผลิต และการค้าทางธรรมชาติของกลุ่มอาเซียน

นอกเหนือจากนี้ อาเซียนยังได้มีโครงการร่วมมือกันดำเนินการตามโครงการ เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางด้านการผลิตและการค้าสินค้าประเภทอุตสาหกรรม การร่วมมือกันจัดให้มีการสัมมนาและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิต และการค้าสินค้าประเภท โภคภัณฑ์ขั้นปฐม อันได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ยาง และพืชอื่น ๆ การร่วมมือกันทางด้านการขนส่งทั้งทางทะเลและทางอากาศ การโทรคมนาคม และประการสุดท้าย ได้แก่การร่วมมือกันทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสื่อสารมวลชน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า อาเซียนมีแผนการร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกที่มีขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาล¹¹ ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนนางด้านการค้าระหว่างประเทศ ได้แก่การที่ไทยสามารถส่งสินค้าออกไปขายยังประเทศสมาชิกอื่นๆ เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้เปรียบทางด้านดุลย์การค้า กับทุกประเทศ ส่วนด้านสินค้าเข้าประเภทต่างๆ จากประเทศสมาชิกอาเซียนก็เป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของไทยเช่นเดียวกัน การค้าภายในกลุ่มอาเซียนปรากฏตัวเลขตามตารางที่ 10

3.2 ปัญหาการค้าระหว่างประเทศทางด้านนโยบาย

3.2.1 การใช้มาตรการทางด้านการเงินและการคลัง แก้ไขปัญหาทางด้านการค้าต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาดุลย์การค้าในอดีตทางการนิยมใช้มาตรการทางด้านการเงิน

การเงินและการคลังเป็นหลัก มาตรการทั้งสองด้านดังกล่าวเป็นมาตรการระยะสั้น โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มการส่งออกเป็นรายได้แต่ละปีไปทำนองเดียวกับการลดการนำเข้า มาตรการดังกล่าวนี้ว่าบรรลุเป้าหมายได้น้อยมาก กล่าวคือ สามารถเพิ่มการส่งออกและตัดการนำเข้าได้บ้างเพียงเล็กน้อย ปัญหาทางด้านการค้าระหว่างประเทศของไทยยังคงมีอยู่ มาตรการระยะสั้นดังกล่าวเป็นมาตรการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาโครงสร้างการผลิตและการค้าได้ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระยะยาว

3.2.2 การใช้มาตรการระยะยาวขยายการผลิตเพื่อการส่งออก ในระยะที่ประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ ได้มีมาตรการหลายด้านส่งเสริมการลงทุนเพื่อการอุตสาหกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มการส่งออก¹² แต่การส่งออกก็ยังคงเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ในขณะที่เดียวกันนี้การนำเข้าสินค้าประเภทลงทุนและวัตถุดิบเพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่งเกิดความกดดันแก่ดุลย์การชำระเงิน เนื่องจากการค้าขาดดุลย์เพิ่มขึ้นในระยะหลังๆ นี้เป็นประวัติกาล การส่งเสริมการผลิตสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐมไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้ถึงแม้ว่าจะประสบความสำเร็จบ้างในแง่ของปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น แต่แนวโน้มทางด้านราคากลับเป็นประโยชน์ต่อไทยค่อนข้างน้อย การใช้มาตรการระยะยาวในลักษณะดังกล่าวแล้ว จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าขาดดุลย์ได้ และยังคงซ้ำเติมภาวะดุลย์การค้าดังกล่าวเสียอีก

3.2.3 การใช้มาตรการระยะยาวเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต มาตรการระยะยาวที่เหมาะสมและพอเป็นไปได้ ได้แก่การใช้ความพยายามวางแผนและดำเนินการตามแผนดังกล่าว เพื่อทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภายในประเทศให้เกิดความยืดหยุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การผลิตสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐมเพื่อมุ่งใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศ แทนที่จะส่งออกซึ่งเผชิญปัญหาหลายด้าน กล่าวคือ ประการแรก สินค้าออกดังกล่าวเผชิญกับการไหวตัวของราคาสินค้าดังกล่าวในตลาดโลก ประการต่อมา การผลิตและการส่งออกสินค้าดังกล่าว มีการกำหนดราคาโดยตลาดโลก ซึ่งมีแนวโน้มในทางที่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกได้รับประโยชน์น้อย ประการที่สาม การผลิตและการส่งออกดังกล่าวได้มูลค่าเพิ่ม (Value added) ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าประเภทแปรรูปหรือสินค้า

อุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้านำเข้าแทบทุกประเภท และประการสุดท้าย การผลิตสินค้าดังกล่าวหลายชนิดยังคงมีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศในปริมาณมาก โดยไม่มีการประหยัดการใช้ทรัพยากร

อนึ่ง เพื่อหลีกเลี่ยงการขาดแคลนวัตถุดิบภายในประเทศหรือจำเป็นต้องสั่งวัตถุดิบในราคาสูงจากต่างประเทศ ก็ควรจะวางแผนในระยะยาวส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบจากสาขาเกษตรให้สนับสนุนสาขาอุตสาหกรรม ก็อาจตัดทอนการนำเข้าวัตถุดิบเข้าได้มาก สำหรับสินค้าประเภททุกก็เช่นเดียวกัน น่าจะต้องทำการศึกษาถึงลู่ทางของความเป็นไปได้ทางด้านการผลิตภายในประเทศ เนื่องจากตลาดของสินค้าประเภททุนภายในประเทศน่าจะขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าในระยะเริ่มแรกของการพัฒนา ด้านความรู้ความชำนาญและเทคโนโลยีก็ควรจะอาศัยการเคลื่อนย้ายจากต่างประเทศได้โดยง่ายในระยะแรก ข้อเสนอแนะที่นำมาได้แก่การวางแผนระยะยาวเพื่อทำการผลิตสินค้าประเภททุนและวัตถุดิบขึ้นใช้เองภายในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้าในมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความกดดันแก่ดุลย์การชำระเงินทั้งได้กล่าวมาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศมีประสบการณ์ของความสำเร็ทางด้านนี้ กล่าวคือ ในระยะเริ่มแรกก็ทำการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ในระยะต่อ ๆ ไปก็ทำการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการผลิตเพื่อให้เกิดผลิตภาพ (Productivity) สูงขึ้น จนสามารถส่งสินค้าประเภทนี้ออกไปขายยังต่างประเทศได้โดยใช้มาตรการทางด้านการเงินและการคลังทำการสนับสนุนให้ทำการแข่งขันกับสินค้าของต่างประเทศได้

การวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ จำเป็นต้องมุ่งในการลงทุนสร้างบริการที่อุตสาหกรรมจะได้รับประโยชน์ในรูปของการประหยัดภายนอก (External economy) เช่น การสร้างถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ การพลังงาน เป็นต้น นอกจากนี้บริการด้านต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในทางก้าวหน้าในลักษณะที่ต่อเนื่องกันได้แก่²⁸ การกระจายความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ความสามารถทางด้านการจัดการ ความสามารถทางด้านการบริหารและความชำนาญของแรงงาน เป็นต้น

4. ประสิทธิภาพทางด้านการบริหารและการพัฒนา

4.1 มาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์และการบริหาร การใช้มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการการค้าระหว่างประเทศของไทย จำเป็นต้องใช้กำลังคน กำลังเงิน และสามารถในการบริหารงานเพิ่มขึ้น ความสำคัญจึงอยู่ที่การบริหารและการพัฒนา นักเศรษฐศาสตร์อยู่ในฐานะที่สามารถคิดค้นและเสนอแนะมาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี แต่มาตรการต่างๆ ดังกล่าวแล้วจะต้องนำไปปฏิบัติ การปฏิบัติงานจริงจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารและการพัฒนา การบริหารแต่เพียงด้านเดียวนับได้ว่า มีขอบเขตแคบเกินไปไม่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ในปัจจุบันความสำคัญของวิชาพัฒนาบริหารศาสตร์ (Development Administration) อยู่ที่การเน้นหนักในสองด้านคือ¹⁴ ประการแรกได้แก่ การพัฒนาการบริหาร และประการที่สอง ได้แก่ การบริหารการพัฒนา การพัฒนาการบริหารเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของการปรับปรุงความสามารถทางด้านการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนา โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองต่างๆ ที่ได้มีการพิจารณาและประกาศใช้จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติ ซึ่งก็จะต้องเกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านการบริหาร อันได้แก่บริหารโครงการหรือแผนพัฒนา

4.2 การพัฒนาการบริหาร มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการการค้าระหว่างประเทศนั้น เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาการบริหารและการบริหารการพัฒนา ดังกล่าวแล้ว การบริหารงานในสมัยใหม่เน้นความสำคัญทางด้านการพัฒนา การพัฒนามิได้มีความหมายคงที่และตายตัว แต่หมายถึงภาวะหรือเหตุการณ์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา ภาวะการค้าทั้งการค้าภายในและการค้าระหว่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ กันอยู่โดยสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน ความยากลำบากจึงปรากฏขึ้นในด้านการบริหารมากกว่าทางด้านความคิดค้นเพื่อหามาตรการทางด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อทำการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น การบริหารงานในลักษณะที่ไม่มีการพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการค้าทั้งภายในและภายนอก จึงไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ การบริหารมาตรการต่างๆ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ในประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงปรากฏให้เห็นถึงการพัฒนาได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะของการบริหารงานทางด้านการค้าระหว่างประเทศของไต้หวัน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เป็นต้น ความสำเร็จและล้มเหลวของการใช้มาตรการหลายด้านเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการการค้าระหว่างประเทศของไทยจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพทางด้านการบริหารและการพัฒนาอยู่เป็นอันมาก

ตารางที่ 1

แสดงการค่าขาดดุลย์ในระหว่างปี 2514 - 2521 (ม.ค. - ต.ค.)

ล้านบาท

ปี	มูลค่าสินค้าเข้า	มูลค่าสินค้าออก	ดุลย์การค้า
2514	26,794	17,275	- 9,519
2515	30,875	22,491	- 8,384
2516	42,184	32,226	- 9,958
2517	64,044	49,799	- 14,245
2518	66,835	45,007	- 21,828
2519	72,877	60,797	- 12,080
2520	94,177	71,198	- 22,979
2521	88,449	66,281	- 22,168
(ม.ค. ถึง ก.ย.)			

ที่มา : ธนาคารกรุงไทย จำกัด

ตารางที่ 2

แสดงมูลค่าของเงินสำรองระหว่างประเทศ คิดเป็นร้อยละของมูลค่าของสินค้าเข้า
 ในระหว่างปี 2511 - 2521 (ม.ค. - ก.ย.)

ปี	มูลค่าสินค้าเข้า (ล้านบาท)	มูลค่าเงินสำรอง ระหว่างประเทศ (ล้านบาท)	มูลค่าเงินสำรอง ระหว่างประเทศ คิดเป็นร้อยละของ มูลค่าสินค้าเข้า	จำนวนเดือนที่เงิน สำรองสามารถใช้ เป็นค่าส่งสินค้าเข้า
2511	24,103	20,420	84.62	10
2512	25,966	19,698	73.25	8
2513	27,009	18,114	67.06	8
2514	26,794	17,540	65.46	7
2515	30,875	21,050	68.26	8
2516	42,184	25,904	61.40	7
2517	64,044	37,168	58.52	7
2518	66,835	35,502	53.11	6
2519	72,877	37,858	51.94	5
2520	94,177	38,298	40.66	5
2521	79,648	49,618	62.29	5
(ม.ค. ถึง ก.ย.)				

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3

แสดงความสำคัญของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ในระหว่างปี 2516 - 2520

(คิดราคาในปีปัจจุบัน : ร้อยละ)

สาขา	ปี				
	2516	2517	2518	2519	2520
1. เกษตร	33.82	31.42	31.33	30.81	28.46
2.เหมืองแร่	1.32	1.68	1.34	1.42	1.95
3. อุตสาหกรรม	16.45	17.66	18.12	18.22	19.25
4. ก่อสร้าง	3.85	3.97	4.78	5.35	5.90
5. ไฟฟ้าและน้ำประปา	1.24	1.03	1.11	1.17	1.13
6. ขนส่งและคมนาคม	6.11	5.93	5.80	5.98	5.98
7. ขายส่งและขายปลีก	18.97	19.78	18.13	17.37	17.16
8. การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	4.06	4.56	4.73	4.73	4.27
9. รายได้จากทรัพย์สินต่าง ๆ	1.64	1.55	1.49	1.46	1.49
10. บริหารราชการ และการป้องกัน ประเทศ	3.83	3.90	4.16	4.14	4.21
11. บริการ	8.71	8.52	9.01	9.35	9.50
รวม	100	100	100	100	100

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4
แสดงอัตราเพิ่มของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
ในระหว่างปี 2516 - 2520

คิดราคาในปีปัจจุบัน : ร้อยละ

สาขา	ปี				
	2516	2517	2518	2519	2520
1. เกษตร	12.7	1.3	8.6	4.1	1.0
2.เหมืองแร่	7.0	8.8	14.8	8.3	25.0
3. อุตสาหกรรม	13.1	6.5	7.7	14.1	14.2
4. ก่อสร้าง	0.7	3.3	25.5	20.6	12.8
5. ไฟฟ้าและน้ำประปา	16.7	6.1	13.7	14.9	10.5
6. ขนส่งและคมนาคม	7.7	7.0	2.7	5.9	4.8
7. ขายส่งและขายปลีก	5.1	7.3	6.1	5.6	4.4
8. การธนาคาร ประกันภัย และ ธุรกิจ เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	10.0	12.4	8.2	7.6	6.7
9. รายได้จากทรัพย์สินต่างๆ	3.6	4.2	3.0	3.1	3.5
10. บริหารราชการและป้องกันประเทศ	7.2	2.2	6.3	7.8	11.5
11. บริการ	9.9	7.1	7.8	8.6	7.8
เฉลี่ย	9.4	5.0	7.7	8.2	6.2

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔
ตารางที่ 5

แสดงมูลค่าของสินค้าเข้า สินค้าออก และปริมาณของการค้าต่างประเทศ คิดเป็น
ร้อยละของผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP) ในระหว่างปี 2516 - 2520

(ล้านบาท : ร้อยละ)

ปี	มูลค่า สินค้าเข้า	มูลค่า สินค้าออก	ปริมาณ การค้าต่าง ประเทศ (สินค้าเข้า และ สินค้าออก)	ผลิตภัณฑ์ มวลรวม ภายใน ประเทศ	มูลค่า สินค้าเข้า คิดเป็น ร้อยละของ ผลิตภัณฑ์ มวลรวม ภายใน ประเทศ	มูลค่า สินค้าออก คิดเป็น ร้อยละของ ผลิตภัณฑ์ มวลรวม ภายใน ประเทศ	ปริมาณ การค้าเป็น ร้อยละของ ผลิตภัณฑ์ มวลรวม ภายใน ประเทศ
2516	42,184	32,226	74,410	216,543	19.48	14.88	34.36
2517	64,044	49,799	113,843	269,695	23.75	18.46	42.21
2518	66,835	45,007	111,842	296,298	22.56	15.19	37.75
2519	72,877	60,797	133,674	332,177	21.94	18.30	40.24
2520	94,177	71,198	165,375	370,445	25.42	19.22	44.64

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 6

แสดงมูลค่าและความสำคัญของสินค้าออกที่สำคัญ ๆ

ในระหว่างปี 2519 - 2521 (ม.ค. - ก.ย.)

ล้านบาท : ร้อยละ

สินค้า	ปี					
	2519		2520		2521 (ม.ค.-ก.ย.)	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
ข้าว	8,603	14.15	13,323	18.71	7,846	13.15
ยาง	5,297	8.71	6,164	8.65	5,918	9.92
ข้าวโพด	5,676	9.33	3,347	4.70	2,432	4.07
คินก	2,972	4.88	4,541	6.38	4,997	8.37
ผลิตภัณฑ์มันสัมปะหลัง	7,527	12.38	7,720	10.84	7,782	13.04
ปอ	579	0.95	418	0.59	311	0.52
กุ้ง	1,347	2.22	1,170	1.64	1,043	1.75
ยาสูบ	699	1.15	924	1.30	1,015	1.70
ไม้สัก	749	1.23	545	0.77	70	0.11

ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

ตารางที่ 7

แสดงความสำคัญของสินค้าออกประเภทอุตสาหกรรม

ในระหว่างปี 2517 - 2521 (ม.ค. - ก.ย.)

ล้านบาท : ร้อยละ

ปี	มูลค่าส่งออกทั้งสิ้น	มูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม	มูลค่าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละของมูลค่าส่งออกทั้งสิ้น
2517	49,799	9,317	18.70
2518	45,007	8,001	17.77
2519	60,797	11,768	19.35
2520	71,198	14,698	20.64
2521 (ม.ค. ถึง ก.ย.)	59,670	15,053	25.20

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 8

แสดงโครงสร้างการนำเข้าแยกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ (Economic Classification) 2502 - 2519

สินค้า	สัดส่วนมูลค่านำเข้าเฉลี่ย (%)				มูลค่านำเข้า ปี 2519 (ล้านบาท)	การเปลี่ยนแปลงสัดส่วน		
	2502-04		2512-14			2502/04-	2507/09-	2512/14-
	2507-09	2517-19	2507/09	2512/14		2517/19		
1. สินค้าบริโภค	35.5	26.6	20.1	13.6	10,476	- 8.9	- 6.5	- 6.5
ก. ประเภทของใช้สิ้นเปลือง	27.8	18.8	12.5	7.9	5,720	- 9.0	- 6.3	- 4.6
ข. ประเภทถาวร	7.8	7.8	7.6	5.7	4,756	+ 0.0	- 0.2	- 1.9
2. วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ	18.4	20.6	25.5	26.8	20,229	+ 2.2	+ 4.9	+ 1.3
ก. เพื่อใช้ผลิตสินค้าบริโภค	11.5	13.5	16.2	16.7	12,430	+ 2.0	+ 2.7	+ 0.5
ข. เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า	7.0	7.2	9.4	10.1	7,799	+ 0.2	+ 2.2	+ 0.7
3. สินค้าทุน	24.8	30.5	34.1	30.1	19,326	+ 5.7	+ 3.6	- 4.0
4. สินค้าอื่นๆ (เชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น)	21.2	22.3	20.3	29.4	22,846	+ 1.1	- 2.0	+ 9.1
	(10.3)	(9.7)	(8.6)	(21.4)	(16,694)	(- 0.6)	(- 1.1)	(+ 12.8)
รวมทั้งสิ้น	100.0	100.0	100.0	100.0				
มูลค่านำเข้าเฉลี่ย	9,632	16,063	26,590	67,919	72,877	+ 66.8	+ 65.5	+ 155.4

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย, การวิเคราะห์โครงสร้างการนำเข้าของประเทศไทย, กันยายน 2521 หน้า 14

ตารางที่ 9

แสดงปริมาณการค้าของกลุ่มอาเซียนกับกลุ่มต่างๆ ในปี 2517

(ร้อยละ)

ประเทศ	อาเซียน	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	ตลาดร่วมยุโรป	อื่นๆ	รวม
อินโดนีเซีย	10.4	42.2	16.5	13.5	17.4	100
มาเลเซีย	19.8	20.1	9.8	21.6	28.7	100
ฟิลิปปินส์	2.1	33.8	32.5	12.5	19.1	100
สิงคโปร์	17.8	14.0	15.9	15.3	37.0	100
ไทย	10.0	31.6	12.3	18.6	27.5	100
อาเซียน	13.4	26.4	16.6	16.2	27.5	100

ที่มา : F.A.O. Trade Year Book 1974

ตารางที่ 10

แสดงการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน

ในระหว่างปี 2516 - 2517

(ล้านบาท)

	ปริมาณรวม		สินค้าเข้า		สินค้าออก	
	2516	2517	2516	2517	2516	2517
สิงคโปร์	2,817.9	4,161.6	492.9	1,004.9	2,325.0	3,257.6
มาเลเซีย	1,952.1	2,546.6	385.1	179.4	1,567.0	2,367.2
อินโดนีเซีย	1,508.1	1,780.2	61.8	54.9	1,446.3	1,725.3
ฟิลิปปินส์	271.3	490.6	99.7	95.5	171.6	395.1
รวม	6,549.4	9,079.0	1,039.4	1,333.8	5,509.9	7,745.2

ที่มา : กรมศุลกากร

เชิงอรรถ

1. Kramer, Roland L., d' Arlin, Mourice and Root, Franklin R. *International Trade : Theory, Policy and Practice*. Cinn., Ohio : South - Western Publishing Company, 1959, p. 191
2. โครงการสร้างการส่งออกสินค้าเข้าคลังแล้ว พิจารณาและแบ่งแยกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ (Economic classification) ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างกว้างขวาง รายละเอียดจะศึกษาได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย *การวิเคราะห์โครงการนำเข้ของประเทศไทย* พระนคร : เอกสารโรเนียวของหน่วยวิจัยเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ (กันยายน 2521) หน้า 13 - 17
3. มาตรการส่งเสริมให้เงินทุนระยะยาวไหลเข้าและการกู้ยืมจากต่างประเทศ จะช่วยบรรเทาความรุนแรงของปัญหาการขาดดุลบัญชีชำระเงินและการลดลงของเงินสำรองระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี ในระยะหลัง ๆ นี้ ทหารไทยได้ใช้ความพยายามทางด้านนี้เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก การระดมทุนจากต่างประเทศมาใช้น่าจะเกิดผลดีหลายประการ ถ้าสามารถนำเงินคลังแล้วมาใช้ในลักษณะที่เกิดผลตอบแทนสูง
ประเทศกำลังพัฒนาที่มีอุปสงค์ภายในประเทศต่ำ ทำให้ตลาดภายในประเทศมีขนาดจำกัด ฐานอุปทานก็ยังจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยการส่งออกสินค้าเข้าประเภททุน วัตถุดิบ และสินค้าจำเป็นอื่น ๆ เช่น น้ำมันดิบ รวมทั้งสินค้าบริโภคอื่น ๆ โดยมีได้เน้นความสำคัญของอุตสาหกรรมส่งออกทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งออกสินค้าเข้า เกิดปัญหาช่องว่างของเงินตราต่างประเทศ (Foreign exchange gap) ซึ่งเป็นข้อจำกัด (Constraint) ต่อการพัฒนา รายละเอียดจะศึกษาได้จาก ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. *พัฒนาการเศรษฐกิจประเทศไทย*. พระนคร : โรงพิมพ์วิทย์ยากร, 2511 หน้า 4
4. Kindleberger, C.P. *Foreign Trade and The National Economy*. New Haven, Conn. : Yale University Press, 1963, p. 28
5. *Ibid.*, p. 29
6. ศุภชัย พานิชภักดิ์, "เศรษฐกิจระหว่างประเทศกับการพัฒนา" รายงานเสนอในการสัมมนาเรื่อง *ทางเลือกในการพัฒนาประเทศไทย* จัดโดยสมาคมพัฒนาระหว่างประเทศ สาขากรุงเทพ ระหว่างวันที่ 13 - 15 ตุลาคม 2521 เอกสารโรเนียวของสมาคม หน้า 18

7. ไพจิตร เอื้อทวีกุล, "ลักษณะปัญหาเศรษฐกิจ," *เศรษฐกิจของประเทศไทย : ปัญหาและนโยบาย* เอกสารโรเนียว คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2520 หน้า 2
8. *Ibid.*, 3
9. ธนาคารแห่งประเทศไทย, *op. cit.* p. 13
10. การร่วมมือนอกกลุ่มในลักษณะนี้ จึงให้ประโยชน์แก่ไทยน้อยมาก เนื่องจากไทยส่งออกสินค้าแปรรูปหรือสินค้าอุตสาหกรรมในปริมาณน้อย ส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ขั้นปฐม นอกจากนี้ประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังคงเลือกส่งสินค้าดังกล่าวในลักษณะที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง นอกเหนือจากนั้นก็ใช้มาตรการกีดกันมิให้ส่งเข้าไปแข่งขันภายในประเทศ
11. อาเซียน ได้จัดตั้งคณะกรรมการถาวรและคณะกรรมการพิเศษ ซึ่งรัฐมนตรีหรือคณะกรรมการประจำของอาเซียนได้แต่งตั้งขึ้น ให้ปฏิบัติงานในสาขาอันอยู่ในขอบข่ายหน้าที่หรือเพื่อพิจารณาเรื่องราวบางเรื่องโดยเฉพาะ ในปัจจุบันอาเซียนมีคณะกรรมการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นถึง 13 คณะ รายละเอียดจะศึกษาได้จากเอกสารของสำนักงานเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ (ไทย) กระทรวงการต่างประเทศ เรื่อง *สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations : ASEAN)* พระนคร : 2510
12. ได้มีผู้ทำการวิจัยพบว่าในปี 2518 อุตสาหกรรมขนาดย่อมสามารถส่งออกได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่ใช้คนงานระหว่าง 10 - 49 คน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ส่งออกค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการผลิตทั้งหมด อุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมก็มีขนาดใหญ่ซึ่งทำการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) นอกจากนี้ อุตสาหกรรมขนาดเล็กยังใช้เงินตราต่างประเทศน้อย ซึ่งตรงกันข้ามกับอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ ได้มีการใช้เงินตราต่างประเทศในหลายรูป เช่น ค่าดอกเบี้ย ค่านำเข้า และค่าผลกำไรส่งคืน เป็นต้น รายละเอียดจะศึกษาได้จาก Saeng Sanguanruang, Nisa Xuto, Preeyanuch Saengpassorn, and Chucheep Piputsitee. *Development of Small and Medium Manufacturing Enterprises in Thailand*. Bangkok : An ADIPA Research Project: Volume I : Main Report, December, 1978 Chapter II or pp. 8 - 25
13. Bela Balassa. *The Theory of Economic Integration*. Homewood, Ill. : Richard D. Irwin, Inc., 1961 p. 146 - 147
14. United Nations. *Development Administration : Current Approaches and Trends in Public Administration for National Development*. New York, : N.Y. 1975 p. 32

หนังสืออ้างอิง

1. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, *ปัญหาผู้ส่งออก* พระนคร : โรงพิมพ์ข่าวพาณิชย์, 2516
2. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, *รายงานการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ประจำปีต่าง ๆ*
3. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, *พัฒนาการเศรษฐกิจประเทศไทย* พระนคร : โรงพิมพ์วิทยากร, 2511
4. วีระพงษ์ วิภิตเศรษฐ, "เสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ", *เศรษฐกิจของประเทศไทย : ปัญหาและนโยบาย* คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2520
5. ธนาคารกรุงไทย จำกัด, *รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ฉบับต่าง ๆ*
6. ธนาคารแห่งประเทศไทย, *รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ฉบับต่าง ๆ*
7. ธนาคารแห่งประเทศไทย, *การวิเคราะห์โครงสร้างการนำเข้าของประเทศไทย* พระนคร, 2521
8. ไพจิตร เอื้อทวีกุล, "ลักษณะปัญหาเศรษฐกิจ", *เศรษฐกิจของประเทศไทย : ปัญหาและนโยบาย* คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2520
9. วิวัฒน์ชัย อัครดากร, "การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย พ.ศ. 2504-2506 : นโยบายและปัญหา," *วารสารธนาคารกสิกรไทย* ปีที่ 15 ฉบับที่ 12 (กรกฎาคม-กันยายน) 2517
10. ศุภชัย พานิชภักดิ์, "เศรษฐกิจระหว่างประเทศกับการพัฒนา," รายงานเสนอในการสัมมนาเรื่อง ทางเลือกในการพัฒนาประเทศไทย จัดโดยสมาคมการพัฒนาระหว่างประเทศสาขากรุงเทพ ณ พัทธยา ระหว่างวันที่ 13-15 ตุลาคม 2521 เอกสารโรเนียวของสมาคมฯ
11. สมนึก แสงเจริญ, "การค้าต่างประเทศ," *เศรษฐกิจของประเทศไทย : ปัญหาและนโยบาย* คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2520
12. สมศักดิ์ รักษาสุข, บรรพต หงษ์ทอง, วรเวทย์ ชำรงธัญลักษณ์ และ อมรรัตน์ รัตนธรราร, *รายงานเศรษฐกิจการค้าของกลุ่มตลาดร่วมยุโรป* พระนคร : โรงพิมพ์ข่าวพาณิชย์, 2516
13. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *รายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับต่าง ๆ*

14. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *วารสารเศรษฐกิจและสังคม* ฉบับต่างๆ
15. สำนักงานเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ (ไทย), *สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations ; ASEAN) พระนคร : 2510*
16. Kramer, Roland L., d'Arlin, Mourice and Root, Franklin R. *International Trade : Theory, Policy and Practice*, Cinn.
17. Kindleberger, C.P. *International Economics*. Homewood, Ill. : Richard D. Irwin, Inc., 1973
18. Kindleberger, C.P. *Foreign Trade and The National Economy*. New Haven, Conn. : Yale University Press, 1963
19. Saeng Sanguanruang, Nisa Xuto, Preeyanuch Saengpassorn, and Chuchee Piputsitee. *Development of Small and Medium Manufacturing Enterprises in Thailand*. Bangkok : An ADIPA Research Project; Volum I : Main Report, December, 1978
20. United Nations. *Development Administration : Current Approaches and Trends in Public Administration for National Development*. New York, N.Y. : 1975